

Миладин Распоповић

У трагању за смислом и лепотом

(Миладин Ђулафић: „НЕШТО“, Београд, 1972)

Сав у завичајном пределу, у опором брђанском поднебљу, Ђулафић из његове реске и бридовите егзистентности штедро извлачи поетско — мисаоне валере несумњиве лепоте и изворне свежине. Његово приповедаштво, утемељено „Упорношћу траве“, а продужено и продубљено збирком „Нешто“, смањира једном лирском омамом и једним грчем мисли. Језгро његове мисли није у фактографији, у откривању пикторескности завичајног, северноногорског, амбијента, иначе давно откривеног у нашој књижевној географији. Из елементарног и непосредног бића живота, избија, ненаметљиво и ненамештено, један флуидан поетекст којим се регионарна окосница искључује из наше оптике и досеже једна универзална мера и једна универзална порука.

Два слоја творе друго Ђулафићево дело. Први је откан мотивиком која се у неким речувататним тренуцима згрушљава у лирске и запамтљиве метафоре живота. Његов свет се открива „Другом обалом“ чију суштину испуњава мотив буђења људског бића, заранци нашег ја, први напори човека да стигне у слућено, да прескочи реку, хераклитовску, и време, да се упозна са собом будућим. Та друга обала је прави живот, свиштаство, знак бића, идеална стварност, „ивица нечуваних открића“. Кад је освојимо, кад чудо постане нечудо, кренемо, омађијани радозналошћу и немиром, на освајање другог континента.

Немир је иманентно својство људског бића, његов стваралачки однос према свету. Деца Ђулафићева, и не само она наравно, колумбовски су надахнута, или тачније: Колумбо је само продужено, искуством оплемењено дете. У насловној причи деца крећу у авантуру на нешто, непознато, чудо, иако им „није много јасан ни исход похода“. То тражење, и без своје реалне и предметне заменице, то је оно велико у децјој психи. Трагање за лепотом, за нечим, никада не престаје, оно зна само за непрестано сутра, а кад престане, живот постаје апсурд, нестваралаштво. Праисkonsка потеря за лепотом опсела је нашу душу од првог, децјег одређивања према свету, можда и преу преегзистенције, још у прсторима дисовске претамнице Физичка нужда, дахијање објекта, дисовска тамница, не дозвољава да се остваримо у лепоти, да субјект победи објект („Смрека крај пута“). О неухватљивости лепоте, о сталном измицању смисла, скоро да пева Ђулафић у „Јабукама“, румено — мрком, алегоричко-симболичном платну, прво, детињства и, друго, каснијег живота. До „Јабуре“, у овом случају плода спознања смисла и лепоте, у стрмини, не може се доћи. Сви напори у том смислу * повратак су сизифовском бесмислу. Од тих подухвата у детињству касније остају само поезија неостварених идеала и порука, чак и опорука, да се потрага наставља упркос сазнању да нас лепота само за-

блесне, обаја, па прескочи, заобиће као јабуке Булафићеве дечаке. Овај тематски прстен се завршава „Травом“, опроштајем с мајком. Кад умре мајка, умре и дете у нама, умре лепота бића, па је зато споменик мајци — споменик детињству. После детињства, извесније него пре, залебди над нама у порност траве која у животу све поправи, све поравна, неумитно.

Тај други градивни круг књи-ге, иако је више везан за по-јавно, више „регионалнији“, це-ловито се остварује у проница-њу у душу људску, у снове. Булафићеве личности у јави битишћу, а у сну живе.

Човек поетски дешифрује свет око себе и визионарски одре-ђује себе у времену. У горко-суморној, протескно-хуморној причи „Крв“ пас је грб и зас-тава хитлеризма, његово зна-мење. Сила је прапочело издва-јање и повратак у хорду. Бу-лафић на једном виспрено на-ћеном мотиву зоолошког гра-ди симбол зоолошког у сили.

Немири и прчеви спознаје ткиво су приче „Преко грани-це“. Тражећи „иза брега“, које је друго име за „другу обаду“, неке дворове и, неизбежну, бајку, дете улази у пакао, у стравичну архитектуру, рата, у хајку и пљачку, у антибајку, чија ирационална логика живи од уништавања и понижавања живота. Сусрет са агоничним старцем ломи дећу душу неспокојем. Поход на нешто ов-де се преобразио у поход про-тив живота!

Људска душа не признаје смрт, превазилази га, као и уз

даност у простор и време, у удес, сновима и надом. Пос-ледње тренутке боравка на зе-мљи, запад живота, Булафиће-ви јунаци ублажавају надом да ће чудо направити. А кад не-мамо снова, кад смо осуђени на јаву, онда је људска душа осиромашена, опечена, незаце-љива, па се немоћ исказује псовком, свеједно да ли на бо-га, бекством у алкохол, пори-цањем смисла живота.

Булафићеве личности верују у химеру, супротстављају је јави. Та химера, топла и лепа, вреди колико је срећа девојци из „Зрака љубави“, она се у њој компензирала, осмислила бесмислени чергарски и пусти живот.

Један трагично-хуморни ани-мизам носи „Утјеху“, њеног протагонисту, „медвјебег напо-личара“, Вуша Гарића, који се стално бори са нечим, са помахниталом природом. Та горопадничка, та осветничка, пресна душа, у самообманама потврђује себе, оно што јој је ускраћено изгнанством, или самоизгнанством, свеједно, из живота, пројектујући се у њи-ма. Можда је то и обрачун са људима, али је свакако извес-но да му је ту, у причи, први живот, једина његова поезија.

Булафићеве приче се прима-ју као лирске песме у прози. Оне су тако и саткане. Непо-средно лирски мотиви и искази складно кореспондирају са лирским духом и епских и драм-ским партија прича. Реалније су подвргнуте основном циљу, ос-новном штимунгу, па сва ова делца имају нешто нежно, не-што топло, носталгично у себи.